

Інформаційна довідка
щодо проекту Закону України «Про внесення змін до деяких законів
України щодо підтримки працевлаштування учасників бойових дій»
*(реєстр. № 13180-1 від 01.05.2025)**

***Анотація.** В інформаційній довідці представлено результати аналізу пропозицій, передбачених законопроектом «Про внесення змін до деяких законів України щодо підтримки працевлаштування учасників бойових дій» (реєстр. № 13180-1 від 01.05.2025).*

***Ключові слова:** зайнятість, працевлаштування, учасник бойових дій, безробіття, нормування робочих місць.*

Вступ.

В Україні збільшується кількість ветеранів війни, як і відсоток безробітних серед них. Роботодавці демонструють готовність наймати на роботу учасників бойових дій, проте в масштабах держави ці показники не є достатніми. Сайт із пошуку роботи Work.ua провів дослідження стосовно готовності роботодавців працевлаштовувати ветеранів війни. Згідно з опитуваннями лише половина компаній виявила бажання розглядати кандидатури ветеранів війни на всі наявні вакансії. Ще 40 % роботодавців готові до працевлаштування учасників бойових дій, але лише на деякі посади¹.

Законодавство України передбачає низку соціальних гарантій та пільг у сфері зайнятості учасників бойових дій, але їх ефективність видається недостатньою. З урахуванням масштабів майбутньої демобілізації та необхідності забезпечення гарантій права на соціальну і професійну адаптацію військовослужбовців до умов цивільного життя, працевлаштування ветеранів стане одним із серйозних викликів для держави.

Основна частина.

Наявність проблем із працевлаштуванням учасників бойових дій обумовлює доцільність удосконалення організаційно-правових засад соціального захисту ветеранів війни, зокрема у сфері зайнятості. Із метою створення сприятливих умов для їх працевлаштування розроблено проект Закону України «Про внесення змін до деяких законів України щодо підтримки працевлаштування учасників бойових дій» (реєстр. № 13180-1 від 01.05.2025) (далі – законопроект), яким передбачено зміни до законів України: «Про статус ветеранів війни, гарантії їх соціального захисту» та «Про загальнообов’язкове державне соціальне страхування на випадок безробіття».

Законопроектом пропонується: встановити норматив робочих місць для працевлаштування учасників бойових дій; запровадити сплату внеску на підтримку працевлаштування учасників бойових дій до Фонду загальнообов’язкового державного соціального страхування на випадок безробіття у разі невиконання нормативу; передбачити виплату компенсації за працевлаштування учасників бойових дій у разі виконання роботодавцем

¹ Знайти себе після війни. Як ветерани роботу шукають. URL: <https://www.unian.ua/society/poshuk-roboti-yaki-vakansiji-proponuyutsya-dlya-veteraniv-viyni-12836814.html>

нормативу робочих місць для працевлаштування учасників бойових дій; забезпечити організацію та фінансування професійної підготовки, підвищення кваліфікації і перепідготовки учасників бойових дій для їх працевлаштування тощо.

Законопроект є альтернативним до проекту Закону України «Про внесення змін до деяких законів України щодо сприяння працевлаштуванню учасників бойових дій та забезпечення їх економічної самостійності» (реєстр. № 13180 від 17.04.2025) (далі – основний законопроект № 13180).

У *концептуальному аспекті* положення законопроекту є більш прогресивними, ніж пропозиції, передбачені основним законопроектом № 13180. На відміну від пропонованого основним законопроектом № 13180 механізму трудових квот, законопроект містить положення щодо нормативу працевлаштування учасників бойових дій та сплати внесків за невиконання нормативів, а не стягнення штрафів. Окрім того, пропонований порядок нормативу робочих місць є подібним до нормування робочих місць для працевлаштування осіб з інвалідністю, врегульованого Законом України «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо забезпечення права осіб з інвалідністю на працю»², що є більш зручним для виконання роботодавцем зобов'язань із працевлаштування пільгових категорій осіб.

Водночас дискусійним є обраний спосіб урегулювання нормування робочих місць шляхом внесення змін до Закону України «Про статус ветеранів війни, гарантії їх соціального захисту», якими буде розширено сферу дії та предмет регулювання цього Закону. Положення: щодо обчислення внеску до Фонду загальнообов'язкового державного соціального страхування на випадок безробіття; щодо прав і обов'язків роботодавців – платників цього внеску; щодо повноважень Пенсійного фонду України та Фонду загальнообов'язкового державного соціального страхування на випадок безробіття у сфері зайнятості; щодо відповідальності за порушення порядку сплати внесків на підтримку працевлаштування учасників бойових дій – є предметом регулювання інших законів, у тому числі Закону України «Про зайнятість населення», до яких доцільно внести відповідні зміни.

Окрім того, окремі положення сформульовані у спосіб, що не дозволяє визначити уповноваженого та / або зобов'язаного суб'єкта, наприклад, щодо організації та фінансування професійної підготовки, підвищення кваліфікації і перепідготовки учасників бойових дій для забезпечення їх працевлаштування.

Змістовні та техніко-юридичні пропозиції до законопроекту.

Некоректним є застосування терміна «підтримка», а не «сприяння» стосовно заходів працевлаштування. Правильне використання термінології є значимим, особливо в законотворчості та правозастосовній діяльності, що підтверджується судовою практикою. У зв'язку з цим, доцільно з'ясувати лексичне значення цих термінів. У Великому тлумачному словнику сучасної української мови основне значення терміна «сприяння» – створення умов для здійснення чого-небудь, тоді як «підтримка» – означає надання матеріальної,

² Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо забезпечення права осіб з інвалідністю на працю : Закон України від 15 січня 2025 р. № 4219-IX. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/4219-IX#Text>

моральної чи ще якоїсь допомоги³. До того ж, в українській мові для позначення процесу (у цьому випадку – запровадження системи заходів щодо працевлаштування) рекомендовано уникати скалькованих віддієслівних іменників жіночого роду, яким є слово «підтримка».

Пункт 1 розділу I законопроекту, яким вносяться зміни до Закону України «Про статус ветеранів війни, гарантії їх соціального захисту», містить бланкетну норму до статті 14 Закону України «Про зайнятість населення». Ця базова норма визначає категорії громадян, які мають додаткові гарантії у сприянні працевлаштуванню. Таким чином, назва та положення законопроекту в частині застосування терміна «підтримка працевлаштування» не відповідають термінології Закону України «Про зайнятість населення», а також Закону України «Про загальнообов’язкове державне соціальне страхування на випадок безробіття», до якого законопроектом також передбачено зміни.

Дискусійними, в аспекті дотримання принципу рівності між роботодавцями – юридичними особами різної форми власності, є положення законопроекту, якими передбачено запровадження нормативу робочих місць у кількості 10 % середньооблікової кількості штатних працівників облікового складу за квартал для органів державної влади та місцевого самоврядування без встановлення критерію мінімальної кількості службовців. До того ж, значно збільшена величина нормативу робочих місць є переобтяжливою для державного та місцевих бюджетів у зв’язку з можливою сплатою внесків або штрафу за недотримання нормативу.

Положення, передбачені пунктом 1 розділу I законопроекту, якими вносяться зміни до Закону України «Про статус ветеранів війни, гарантії їх соціального захисту» щодо визначення категорій учасників бойових дій, не відповідають принципу правової визначеності. Незрозумілими є категорії учасників бойових дій, яким надаються заходи сприяння у працевлаштуванні: всі 25 категорій чи лише ті, що передбачені у пункті 8 частини першої статті 14 Закону України «Про зайнятість населення». Варто зазначити, що наявність посилання в базовому законі, яким є Закон України «Про статус ветеранів війни, гарантії їх соціального захисту» до пункту 8 частини першої статті 14 Закону України «Про зайнятість населення», який, своєю чергою, містить бланкетну норму до Закону України «Про статус ветеранів війни, гарантії їх соціального захисту», є некоректним.

Окремі формулювання законопроекту потребують редакційного корегування з метою дотримання вимог юридичної техніки, зокрема «справляння внесків», «обчислення доходу... для визначення розміру середньомісячної заробітної плати (винагороди)» тощо.

Висновки.

Однією з проблем, з якою стикаються учасники бойових дій після звільнення з військової служби, є складність працевлаштування. У процесі пошуку роботи ветерани війни відчують на власному досвіді недосконалість законодавчого регулювання заходів соціально-професійної адаптації, зокрема:

³ Великий тлумачний словник сучасної української мови / уклад. та голов. ред. В. Т. Бусел. Київ; Ірпінь: Перун, 2005. Т. VIII. 1728 с.

незбалансованість державних програм у сфері працевлаштування; насторожене ставлення роботодавців до ветеранів; невідповідність кваліфікації та навичок ветеранів сучасним запитам на ринку праці; проблеми з перенавчанням, адаптацією в колективі тощо. Тому вдосконалення законодавства щодо сприяння працевлаштуванню учасників бойових дій є актуальним.

Урахування зазначених зауважень дозволить уникнути таких ризиків:

- виникнення колізій та прогалин у законодавчому регулюванні, у тому числі через розширення сфери дії та предмета регулювання Закону України «Про статус ветеранів війни, гарантії їх соціального захисту» щодо заходів організації та фінансування професійної підготовки, підвищення кваліфікації і перепідготовки учасників бойових дій для забезпечення їх працевлаштування;

- правової невизначеності (щодо категорій учасників бойових дій, які мають право на заходи сприяння працевлаштуванню).

*Дослідницька служба
Верховної Ради України*

** Цей документ підготовлений Дослідницькою службою Верховної Ради України як довідковий інформаційно-аналітичний матеріал. Інформація та позиції, викладені в документі, не є офіційною позицією Верховної Ради України, її органів або посадових осіб. Цей документ може бути цитований, відтворений та перекладений для некомерційних цілей за умови відповідного посилання на джерело.*